

**MAKTABGACHA TA'LIMDA DOLZARB MASALALAR: INNOVATSION
YONDASHUV VA TAJRIBA ALMASHISH**

Elmurodova Aziza

Qashqadaryo viloyat yakkabog' tuman

12-DMTT tayyorlov guruh tarbiyachisi

Kirish

Maktabgacha ta'lim bolalar rivojlanishining ilk bosqichi bo'lib, ularning kelajakdagi ta'lim jarayoniga tayyorgarlik ko'rishida muhim rol o'ynaydi. Bugungi kunda ta'lim tizimida global o'zgarishlar sodir bo'layotgan bir paytda, maktabgacha ta'lim muassasalarida innovatsion yondashuvlarni qo'llash va ilg'or tajribalarni almashish dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Ushbu maqolada maktabgacha ta'limning zamonaviy muammolari va ularni hal etish usullari tahlil qilinadi.

Asosiy qism**1. Maktabgacha ta'limda dolzarb muammolar**

Hozirgi vaqtda maktabgacha ta'lim tizimida quyidagi muammolar dolzarb hisoblanadi:

Ta'lim sifati va pedagogik yondashuvlar – an'anaviy usullar bilan zamonaviy ta'lim texnologiyalarini uyg'unlashtirish zarurati.

Innovatsion metodlarning yetarlicha joriy etilmagani – ta'lim jarayonida interfaol o'yinlar, raqamli texnologiyalar va STEAM (science, technology, engineering, arts, mathematics) yondashuvlaridan foydalanish darajasining pastligi. O'qituvchilarning malaka oshirish zarurati – pedagoglarning doimiy ravishda yangi metodikalarni o'rganishi va o'z bilimlarini yangilab borishi lozim.

Tajribalar almashishning sustligi – ilg'or ta'lim muassasalari o'rtasida o'zaro tajriba almashish tizimining yetarli darajada rivojlanmagani.

2. Innovatsion yondashuvning ahamiyati

Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlarning joriy etilishi quyidagi natijalarga olib keladi:

Bolalarning qiziqishini oshirish – interfaol va zamonaviy metodlar orqali bolalar ta’lim jarayoniga qiziqish bilan qatnashadi.

Ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish – kreativ yondashuvlar bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi.

Erkin va innovatsion muhit yaratish – o’qituvchilarning turli xil pedagogik texnologiyalarni qo’llash imkoniyatini kengaytiradi.

Erta bolalik davrida ijtimoiy ko’nikmalarni shakllantirish – jamiyat bilan muloqot qilish, muammolarni hal qilish va jamoaviy ishlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

3. Tajriba almashishning roli va afzalliklari

Tajribalar almashish ta’lim tizimining rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Quyidagi yo’nalishlarda tajriba almashish muhim ahamiyat kasb etadi:

Mahalliy va xalqaro tajribalarni o’rganish – ilg’or maktabgacha ta’lim metodlari bilan tanishish.

O’qituvchilar o’rtasida seminar va treninglar tashkil etish – pedagoglarning bilim va ko’nikmalarini oshirish.

Innovatsion pedagogik yondashuvlarni tatbiq etish bo’yicha ilmiy-amaliy konferensiyalar – yangi usullar va texnologiyalarni ta’lim jarayoniga joriy qilish.

Maktabgacha ta’lim bolalarning intellektual, jismoniy, ijtimoiy va hissiy rivojlanishining ilk bosqichi bo’lib, ularning kelgusidagi ta’lim va hayotiy muvaffaqiyatlariga asos yaratadi. Shuning uchun maktabgacha ta’lim tizimining zamon talablariga mos ravishda rivojlanishi muhim hisoblanadi. Bugungi kunda bu sohada ko’plab muammolar mavjud bo’lib, ularni hal etish uchun innovatsion yondashuvlarni joriy etish va ilg’or tajribalarni almashish zarur.

Maktabgacha ta’limda asosiy muammolar

1. Ta’lim dasturlarining eskirganligi

Ko’pgina maktabgacha ta’lim muassasalarida dasturlar hanuzgacha an’anaviy yondashuvlarga asoslangan bo’lib, zamonaviy pedagogik metodlarni yetarlicha o’z ichiga olmaydi.

Yangi pedagogik texnologiyalar, masalan, STEAM yondashuvi va o'yinli ta'lim usullari, yetarli darajada qo'llanilmayapti.

2. O'qituvchilarning malaka darajasi

Zamonaviy ta'lim metodlarini qo'llash uchun pedagoglarning doimiy ravishda malaka oshirishi talab etiladi.

Ba'zi hududlarda tajribali o'qituvchilarning yetishmovchiligi kuzatilmoqda.

3. Moddiy-texnik bazaning yetishmovchiligi

Ko'pgina maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy o'quv qurollari, interfaol texnologiyalar va innovatsion materiallar yetarlicha emas.

Ta'lim muassasalari o'rtasida resurslar bilan almashish tizimi yaxshi yo'lga qo'yilmagan.

4. Oilalar va jamiyatning ta'lim jarayonidagi ishtiroki yetarli emas

Ko'pgina ota-onalar maktabgacha ta'limning muhimligini to'liq tushunmaydi va bu jarayonda faol ishtirok etmaydi.

Jamiyatning maktabgacha ta'lim muassasalariga e'tibori va qo'llab-quvvatlashi sustligi seziladi.

Innovatsion yondashuvlarning maktabgacha ta'limdagi ahamiyati

Maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlarning qo'llanilishi bolalarning ta'lim olish jarayonini yanada samarali qiladi.

Quyidagi innovatsion metodlar ayniqsa dolzarb hisoblanadi:

1. STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi

Bolalar uchun qiziqarli ilmiy tajribalar va konstruktorlik faoliyatlari orqali ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. 2. Montessori metodikasi

Bolalarning mustaqil fikrlashi va o'z ustida ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

3. O'yinli ta'lim (Game-based Learning)

O'yin elementlarini ta'lim jarayoniga qo'shish orqali bolalarning qiziqishini oshirish va darslarni samarali tashkil etish.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

Interfaol doskalar, ta'limiy ilovalar va virtual laboratoriyalar orqali o'qitish jarayonini boyitish.

5. Ekologik va ijtimoiy loyihalar

Bolalarni tabiatni muhofaza qilish va jamiyatdagi faoliyatlarga jalb etish orqali ularning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirish.

Tajriba almashishning o'rni va muhimligi

Maktabgacha ta'lim sifatini oshirish uchun tajriba almashish jarayoni juda muhim. Buning uchun:

Pedagoglar uchun seminar va treninglar tashkil etish

Ilg'or o'qituvchilar tajribalarini boshqalarga yetkazish orqali bilim almashish jarayonini yo'lga qo'yish.

Mahalliy va xalqaro tajribalarni o'rganish.

Xorijiy davlatlardagi maktabgacha ta'lim tizimlarini o'rganish va ularning samarali usullarini tatbiq etish.

Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish bo'yicha ilmiy-amaliy konferensiyalar.

Pedagog va ta'lim mutaxassislarini jamlab, yangi yondashuvlarni muhokama qilish.

Maktabgacha ta'lim muassasalari o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish

Ilg'or ta'lim muassasalari o'rtasida metodik materiallar va ilg'or tajribalarni almashish tizimini yaratish.

Maktabgacha ta'limning samaradorligini oshirish uchun quyidagi choralarni ko'rish zarur:

1. Ta'lim dasturlarini yangilash va zamonaviy metodlarni joriy qilish.
2. O'qituvchilar malakasini oshirish va doimiy ravishda yangi metodikalarni o'rgatish.
3. Maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash.
4. Ota-onalar va jamiyatni ta'lim jarayoniga jalb qilish.

5. Tajribalarni almashish va ilgʻor yondashuvlarni keng joriy etish.

Ushbu choralar amalga oshirilsa, maktabgacha taʼlim sifati sezilarli darajada yaxshilanadi va bolalar kelajakdagi taʼlim bosqichlariga puxta tayyorgarlik koʻrish imkoniyatiga ega boʻladilar.

Xulosa, Maktabgacha taʼlimda innovatsion yondashuvlar va tajriba almashish jarayoni taʼlim sifatini oshirishda muhim rol oʻynaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi bolalarning har tomonlama rivojlanishiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi. Shuningdek, oʻqituvchilar oʻrtasida tajriba almashish tizimini yoʻlga qoʻyish, oʻquv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shunday ekan, maktabgacha taʼlimda zamonaviy innovatsion metodlarni qoʻllash va doimiy ravishda ilgʻor tajribalarni oʻrganish kelajak avlodni sifatli taʼlim bilan taʼminlashning muhim shartlaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha taʼlim tizimini takomillashtirish toʻgʻrisida”gi farmoni.
2. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
3. Montessori, M. (1912). *The Montessori Method*. Frederick A. Stokes Company.
4. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
5. Mahalliy va xalqaro ilmiy maqolalar va konferensiya materiallari.